అలర్ మేల్ మంగై ప్రపత్తి

శ్రీ ఈ. రంగాచార్యులు, తిరుపతి.

(గత సంచిక తరువాయి)

దీనిని ఉభయ వేదములనబడు సంస్కృత వేదము, ద్రావిడ వేదమును వెల్లడించు చున్నవి. ''అంభస్యపారే భువనస్య మధ్యే నాకస్యపృష్ఠే మహతో మహీయాన్'' అని ''నీర్ పూ్వా నిలపూ్వా మరత్తిలోణుమ్వుం'' అనియు కల సంస్కృత ద్రావిడ వేదసూక్తులు వరుసగా వ్యూహ, విభవ పర రూపములను తెలిపినవి. ''అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషః మధ్య ఆత్మ నితిష్ఠతి'', ''ఒరువనడియేనుళ్లానే'' అను సూక్తులు అంతర్యామి రూపమును, ''పూర్ణమదః పూర్ణం పూర్ణాత్ పూర్ణము దచ్యతే'', ''తమరుకన్ద దెవ్వురువువ్ అవ్వు రువమ్తానే'' అను ప్రమాణములు అర్చా రూపమును తెలుపుచున్నవి. వీనిలో పర రూపము పరమపదములో నుండు రూపము. వ్యూహము క్షీరాబ్ధిలోని రూపము. విభవ రూపములు అవతారదశలు. అంతర్యామి జీవుల హృదయాంతరాళములలోని రూపము. అర్చామూర్తి దేవాలయ, గృహాలయాదులలోని శిలాకాష్ఠాదమయమైన రూపము. ఇవి అన్నియు భగవానుని దివ్యరూపములు. అత్యద్భుత కరములు. శుభాశ్రయములు. ఈ రూపములన్నిటియందు లక్ష్మీదేవి, ''విష్ణోః శ్రీరసాయినీ', ''అకలకిల్లేన్ ఇఱైయుమెన్ఱు'' అని కలసియుండును.

వాత్సల్య శీల సులభత్వ
దయా క్షమాద్యైః
కల్యాణ నిర్మణ గుణైః
శ్రిత రక్షణాద్యైః
సర్వస్య జంతు నివహస్య
శరణ్య భూతాం
శ్రీ వేంకటేశ మహిషీం
శ్రియమాశ్రయామః

వాత్సల్యము, శీలము, సౌలభ్యము, దయ, క్షమ, మొదలగు కల్యాణ గుణము

లతో, ఆశ్రిత రక్షణాది వ్యాపారము లచే చేతనులందరికిని ఆశ్రయింపతగినదై

శ్రీపద్మావతి అమ్మవారి కార్తీక బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంగా ఈ వ్యాసం ప్రచురిస్తున్నాం.

యున్నది. లక్ష్మీ స్వరూపిణియగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషి పద్మావతీదేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

భగవానునివలె పద్మావతీదేవియు సకల కల్యాణ గుణములను కల్గినది. అయినను కొన్ని గుణములలో ఆమెకు ప్రత్యేకత కలదు. భట్టరు శ్రీగుణరత్న కోశమున-- ''యువత్వా దౌతుల్యేప్య పరదశతా శత్రు శమన స్థిరత్వాదీన్ కృత్వా భగవతి గుణాన్ పుంస్త్వ ముఖాన్, త్వయిస్త్రీ త్రైకాంతాన్ ప్రదిమ పతి పారార్థ్య కరుణా క్షమాదీన్ వాభోక్తుమ్ భవతి యువయోరాత్మనిఖిదా'' అనుచు యువత్వాది గుణములు దివ్యదంపతులకు సమానములే అయినను, స్వామియందుపురుషత్వ ప్రయు క్తములైన స్వాతంత్ర్య శత్రు శమనాదులు విశిష్టగుణములు, అట్లే దేవియందు క్షమ, దయాది గుణములు విలక్షణములు అని పల్కుట ప్రస్తుతమున అనుసంధేయము. భట్టరు శ్లోకమున ప్రస్తావింపబడిన పతి వ్రతాత్వ గుణమిచట సందర్భమును బట్టి ఆవశ్యము కాకుండుటచే కవి పేర్కొనక మిగిలిన వానిని గ్రహించెనని చెప్పనగును. అంతియేకాక భట్టరు వారి శ్లోకమున శబ్దతః తెలుపబడని వాత్సల్య, సౌశీల్య, సౌలభ్యము లును ప్రస్తావింపబడుట ఇచటి విశేషము. భగవానునియందును ఈ గుణములన్నియు పుష్కలముగానే ఉన్నను, ఒకచో అవి నిరంకుశ స్వాతంత్ర్యము వలన మరుగుపడి ప్రకాశింపక పోవచ్చును. లక్ష్మీ ప్రతిరూప అగు పద్మావతీ దేవి యందు అట్లుకాదని

తాత్పర్యము. ఇట్టి గుణములతో ఆశ్రిత రక్షణాది వ్యాపారములును భక్తుల మనస్సును విశ్వాసమును, ధైర్యమును కల్గించును. కావున పద్మావతీదేవి సకల చేతనులకు వారు ఎట్టి పాపమును చేసినవారైనను, తమ తప్పును తెలిసికొని పశ్చాత్తాప పడినచో, ఆశ్రయింప తగినదై యున్నది. భగవద్రామానుజులును గద్యత్రయ ప్రారంభమున లక్ష్మీ ప్రపదనము చేయుచు, ''ఐశ్వర్యశీలాద్యనవధిక కల్యాణ గుణ గణామ్'' అని పల్కిరికదా! ఇచటి ఆది శబ్దముచే వాత్సల్య క్షమాదులు ఉపలక్షింప బడినవని వ్యాఖ్యాతలు వివరించిరి. అట్టి గుణములే ఇచట ప్రస్తుతింపబడినవి. శ్లోకము నందు ప్రస్తావింపబడిన గుణముల స్వరూపము సంగ్రహముగా తెలుపబడు చున్నది.

వాత్సల్యము

ఈ గుణము ధేనువు తనకు అపుడే బిడ్డపట్ల ప్రకటించుగుణము. ఆశ్రితులను దగ్గరకు చేర్చుకొనుటలో, వారిని రక్షించుటలో స్వామికి ఉపయోగపడు గుణములలో ఇది ప్రథమగణ్యము. కావుననే ముందుగా ప్రస్తావింపబడినది. శరణాగతి గద్యలో రామానుజులును ఈ గుణమును ప్రస్తావించిరి. వాత్సల్యమనగా దోషమును చూడకుండుట అనియేకాక, దానిని గుణముగా స్వీకరించుటయు అని ఆచార్యుల సిద్ధాంతము ఈ విధముగానే కదా ధేనువు లేగ దూడపట్ల ప్రవర్తించును. తన నాలుకతో లేగ దూడ ఒంటికి అంటుకొని యున్న మలినములను అసహ్యించుకొనక, పరమ భోగ్యముగా తలచి ఆస్వాదించి, తొలగించును. శ్రీనివాస భగవానుని యందు ఈ గుణము విశిష్ట గుణమని ''నికరిల్ పుకళాయ్'' అని ''ఎన్‌రణ్ పాశవ్ం నైత్త'' అని పల్కుట ద్వారా శఠకోపసూరి సూచించిరి. కాని, ఆ స్వామి వాత్సల్యముకన్న పద్మావతీ దేవి వాత్సల్యమే మిన్న. ఆమె జగన్మాత కదా!

శీలము

గొప్ప వ్యక్తి తక్కువవారితో ఎట్టి భేదము లేక కలిసి యుండుటకు శీల గుణమని పేరు. ఇట్లు కలియునపుడు తాను గొప్ప అనుభావము లేశమైనను హృదయమున నుండరాదు. అక్కడే శీలగుణమునకు పూర్ణత కల్గును. లేక, ఆశ్రితులకు తన ఈశ్వరత్వముచే ఎట్టి భయము కలుగకుండు నట్లు ప్రవర్తించుట అనియు చెప్పవచ్చును.

సౌలభ్యము

''న సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్'' అని, తెలుపబడినట్లు బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాదులను సైతము దర్శింప సాధ్యము కాని తన దివ్య మంగళ రూపమును సామాన్యులు కూడ దర్శింప వీలగునట్లు చేయుట. ఇట్టి సౌలభ్య పరాకాష్ఠను అర్చారూపములోనే దర్శింప నగునని ఆచార్యుల అభిప్రాయము. ఈ గుణమును పద్మావతీదేవి అర్చామూర్తి విషయమున అన్వయించి పల్కుట విశేషము కదా!

దయ

దయ అనగా స్వార్థ చింతనలేని, ఇతరుల దుఃఖములను చూచి సహింపలేని గుణము. ''దయా పరవ్యసన హరా'', ''దయాన్స్యేషాం దుఃఖా ప్రసహనమ్'' ఇత్యాది సూక్తులును ఇచట స్మరణీయములు. ''కృపయా పర్యపాలయత్'' అనునట్లు దయాస్వరూపిణియగు పద్మావతీదేవియొక్క దయాగుణవైభవము విశిష్టమైనది కదా!

క్షమ

ఎట్టి అపరాధమునైనను సహించి, మన్నించు గుణము. ''సానస్సాంద్ర మహా గనస్సుఖ యతు క్షాంతి స్తవాన్మికీ'' అనుచు తనను పలు విధముల బాధించిన రాక్షస్త్రీలను సైతము క్షమించి, వారిని హనుమానుని బారినుండి కాపాడిన సీతాదేవి క్షమ విభీషణుని, కాకాసురుని బారినుండి కాపాడిన సీతాదేవి క్షమ విభీషణుని, కాకాసురుని ఇట్లు ఒకరిద్దరిని మాత్రము మన్నించిన రామచంద్ర భగవానుని క్షమకంటె గొప్పది అనిరి. స్వామి క్షమకంటె అమ్మ క్షమా గుణము గొప్పది అనుటకు ఇంతకంటే ఏమి ప్రమాణము కావలయును?

ఇట్టి గుణములతోపాటు ఆశ్రితరక్షణాదులును భక్తులకు పద్మావతీదేవిని ఆశ్రయించుటలో విశ్వాసమును కల్గించుచున్నవి. అట్టి లక్ష్మీస్వరూపిణియగు పద్మావతీ దేవిని పురుషకారమునకై ఆశ్రయించుచున్నామని తాత్పర్యము.

బ్రహ్మాదిదేవ వనితాజన సర్వకాల
సంసేవ్యమాన నిజపాదసరోజ యుగ్మామ్
దేవీం సమస్త జనమాతర మప్రమేయాం
శ్రీవేంకటేశ మహిషీం శ్రియ మాశ్రయామః.

బ్రహ్మాది దేవతల పత్నులగు సరస్వత్యాదులు ఎల్లప్పుడు సేవించునట్టి పద్మములవంటి పాదముల జంటను కల్గినది, సమస్త జనులకు తల్లి, ఎవరికిని తెలియులేని మహిమను కల్గినది, లక్ష్మీస్వరూపిణియు, అగు శ్రీవేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషి పద్మావతీ దేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

''దాసీభూత సమస్త దేవ వనితామ్'' అను లక్ష్మీ అష్టోత్తర శతనామస్తోత్రసూక్తి భావమిచట స్మరణీయం. శ్రీ యామునుల చతుఃశ్లోకిలోని ''బ్రహ్మేశాది సురవ్రజస్స దయితః త్వద్దాన దాసీగుణః'' అను సూక్తి ఇచట వివరింపబడినదనదగును. మొదటి శ్లోకమునందే ''యత్కింకరాః విధి శివ ప్రముఖాః గురాః'' అనియున్నను వారి

పత్నులును పద్మావతికి సేవ చేయుదురనుట ఇచట శబ్దతః ప్రతిపాదింపబడినది.

యద్భ్రూవిలాస మను నృత్య చరాచరాణి
న్యూనా ధికాని భగవానపి నిర్మిమీతే
తాం సర్వలోక పరిరక్షణబద్ధ దీక్షాం
శ్రీవేంకటేశ మహిషీం శ్రియమాశ్రయామః.

ఎవరి కనుబొమల కదలికలను అనుసరించి భగవానుడు హెచ్చు తగ్గులుగా నున్న ఈ చరాచర జగత్తును నిర్మించునో, అట్టి, అన్ని లోకములను రక్షించుటలో దీక్షను కల, లక్ష్మీస్వరూపిణియగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషి పద్మావతీ దేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

ఈ స్తోత్రము కూరేశుల ''యస్యా వీక్ష్యముఖం తదింగిత పరాధీన్ విధత్త్యే ఖిలమ్'' అనూ సూక్తిని, భట్టర్ కృతమగు ''యద్భ్రూ భంగాః ప్రమాణం స్థిర చర రచనా తారతమ్యే మురారేః'' అనుసూక్తిని అనుస రించుచున్నది. అట్లే, శ్రీరంగరాజస్తవములోని ''నమః శ్రీరంగనాయక్యై యద్భ్రూభ విభ్రమ భేదతః, ఈశేశితవ్య వైషమ్య నిమ్నోన్నత మిదం జగత్'' అను శ్లోకములోని భావమును కవి పద్మావతీదేవి విషయమున అనుసంధించిరన దగును.

లోకములో దేవ, మనుష్య, తిర్యక్, స్థావరాది రూపమున సృష్టి పలువిధములుగా, హెచ్చు తగ్గులుగా నున్నది. ఇట్టి సృష్టిని స్వామి ఎందులకు చేయుచున్నాడనగా, పద్మావతీ దేవి తన కనుబొమల విలాసములలోని తార తమ్యములనుబట్టి అట్లు చేయుచున్నాడు. అనగా ఎవరిని ఉన్నతునిగా సృజింపుమని పద్మావతీదేవి తన కనుబొమలతో సూచిం చునో వానిని ఉన్నతునిగా సృష్టించు చున్నాడు. అట్లే ఎవనిని తక్కువ వానిగా సృజింపు మనునో వానిని అట్లే సృష్టించునని తాత్పర్యము. పద్మావతీదేవి ఇట్లు సూచించుట ఆమె దయలేని తనమునకు, పక్షపాతమునకు

శ్రీనివాస అర్చన విరాళ పథకం

తిరుపతి సమీపం శ్రీనివాసమంగాపురంలోని శ్రీకళ్యాణ వేంకటేశ్వరస్వామివారి ఆలయంలో నూతనంగా ఈ పథకం ప్రవేశ పెట్టారు. తిరుమల శ్రీవారికి జరుగుతున్న శ్రీ బాలాజి అర్చన పథకం మాదిరిగానే శ్రీనివాసమంగాపురంలోని శ్రీ కళ్యాణ వేంకటేశ్వర స్వామివారికి కూడ ఈ సేవ నిర్వహిస్తారు.

1. ఈ పథకం క్రింద దాతలు రు.5,000-00 లు విరాళంగా ఇవ్వాలి. దీన్ని బ్యాంకులో డిపాజిట్టు చేస్తారు.
2. వ్యక్తులు కుటుంబ పెద్దలు సంస్థలు ఈ విరాళం ఇవ్వవచ్చు.
3. దాత తన కోరిక మేరకు (జన్మదినం వివాహవార్షికోత్సవం పెద్దల జ్ఞాపకం) అర్చన చేయవలసిన రోజును నిర్ణయించుకోవచ్చు.
4. దాతకోరిన రోజున దాతపేరుతో 10 సంవత్సరాలపాటు సంవత్సరానికి ఒకసారి స్వామివారికి అర్చన చేస్తారు.
5. అర్చన చేసేరోజున దాతను వారి కుటుంబసభ్యులను (5గురిని) అష్టోత్తర సహస్ర నామార్చనకు ఉచితంగా అనుమతిస్తారు. ఈ అవకాశం 10 సం.లు వుంటుంది.
6. దాతకు ఉత్తరీయం, రవికెగుడ్డ బహుమానంగా ఇస్తారు.

కార్యనిర్వహణాధికారి

సూచకము కదా! అన్నచో ఆమె ఆయా జీవుల కర్మానుసారము భ్రూభంగములను చేయును కావున అట్టి దోషములు లేవు. జ్ఞాన శక్త్యాది గుణములను కల స్వామికి పద్మావతీదేవి భ్రూ భంగములు కావలెనా? అనినచో, పరమ రసికుడైన స్వామి తానే స్వయముగా జీవుల కర్మలను చూచి, సృష్టి చేసినచో పద్మావతీదేవి భ్రూభంగముల సొబగును చూచు అదృష్టము నకు నోచుకొనడు కదా!అంతియేకాక గృహస్థ ధర్మమగు సృష్టి కార్యమున అమ్మకు అన్వయము లేకుండపోవును. లక్ష్మీ స్వరూపిణి యగు పద్మావతీదేవి ఇట్లు పాల్గొనక పోయినచో స్వామి ఏకాకి యగును. లీలా రసమును అనుభవింపలేడు. కావుననే కూరేశులు ''క్రీడేయంఖలు నాన్యథా స్యరస డాస్యాత్'' అని పల్కిరి. మరియు పద్మావతీ దేవి భగవానుని ఎన్నడును విడువక, ఎల్లప్పుడు వెంట నుండుటచే ఆమె సౌందర్య లీలా విలాసాదులకు పరవశుడై ఆమె గీచిన గీటు దాటలేని విధమున నుండు స్వామిని పద్మావతీ దేవి ఆయా విధముగా సృష్టింపుమని వురి కొల్పుననియు చెప్పవచ్చును.

ఈ విధముగా సృష్టియందు భగవానుని తన భ్రూ భంగములతో నియమించు పద్మావతి అట్లు సృష్టింపబడిన జగత్తు నంతటిని రక్షించుటలో అచంచలమైన దీక్షను కల్గినది.

నిష్కృష్టసత్త్వగుణకం
పరమం పదం యద్
భోగాయహి త్రిగుణవాతు
విభూతి రేషా
యస్యా విహారసదనం
పరికల్పితం తాం
శ్రీవేంకటేశ మహిషీం
శ్రియ మాశ్రయామః

కేవలము సత్త్వ గుణమును మాత్రమే కల్గిన పరమపదము ఎవరి భోగము కొరకై

యున్నదో, త్రిగుణాత్మకమైన ఈ లీలా విభూతి ఎవరి విహార సదనముగా సృష్టింప బడినదో, అట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని పట్ట మహిషి, లక్ష్మీ స్వరూపిణియు అగు పద్మావతీదేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

ఈ శ్లోకము భట్టరు ప్రణీతమైన శ్రీగుణరత్న కోశములోని ''కాలేశంసతి యోగ్యతాం చిదచితో, రన్యోన్య మాలింగతోః...... అండానా వరణైః సహస్రమకరోత్ తాన్ భూర్భువ స్సర్వతః శ్రీరంగేశ్వర దేవి! తే విహృతయే సంకల్పమాత్రః ప్రియః'' అని, ''యద్దూరే మనసో యదేవ తమసః పారే యదత్యద్భుతం......... తద్విష్ణోః పరమం పదం తవకృతే మాతః సమామ్నాసిషుః'' అను శ్లోకములను అనుసరించుచు రచింపబడినది. వీనిలో మొదటి శ్లోకమున లీలా విభూతి, రెండవ శ్లోకమున నిత్య విభూతియు లక్ష్మీదేవి కొరకే భగవానుడు ఏర్పరచెనని తెలుపబడుట గమనింపతగినది.

నిష్కృష్ట సత్త్వగుణకం పరమం పదమ్: పరమపదము కేవలము సత్త్వగుణాత్మకము. ''క్షయంతమస్య రజసః పరాకే'' అని, ''తమసః పరస్తాత్''అని, ''పంచశక్తి మయే దివ్యే శుద్ధసత్త్వే సుఖాకరే'' అనియు గల పలు సూక్తులు ఈ విషయమును తెలుపుచున్నవి. దీనికే శుద్ధ సత్త్వమని పేరు. త్రివిధములైన అచిత్తులలో ఒకటి ''యత్పురాణ మాకాశం సర్వస్మాత్ పరమం ధ్రువమ్, తత్పదం ప్రాప్య'' ఇత్యాది ప్రమాణములు పరమం పదమను పేరుతో శుద్ధ సత్త్వమను అచిత్తు పిలువ బడుటను తెలుపుచున్నవి. ఇది నిత్యము, జ్ఞానానంద జనకము, కేవలము భగవానుని సంకల్పముచే విమాన గోపుర మండపాది రూపమున పరిణమించునది, భగవానునకును ఇంతటిదని తెలిసికొనరానిది, అత్యద్భుత మైనదియును. ఇది అంతయు లక్ష్మీ స్వరూపిణియగు పద్మావతీదేవి ఆనందము కొరకే.

త్రిగుణకాతు విభూతిరేషా యస్యా విహార వదనమ్ : లీలా విభూతి సత్త్వ రజస్తమస్సు లను మూడు గుణములతో కూడినది. ''అజా మేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణామ్, బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీగ్ం సరూపామ్'' అని వేదము ఈ విషయమును తెల్పినది. ''త్రిగుణం తత్ జగద్యోనిరనాది ప్రభవావ్యయమ్'', ''సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతి సంభవాః'' ఇత్యాది సూక్తులును ఇచట స్మరణీయములు. దీనిని శ్రీ పిళ్లై లోకాచార్యులవారు వర్ణించుచు-- ''నిత్యమాయ్ ఈశ్వరనుక్కు క్రీడా పరికరమాయ్'' అని తెల్పిరి. స్వామికి లీలా పరికరణమైనచో తత్పత్నియగు పద్మావతికిని లీలోపకరణమే అగును కదా!

ఇట్లు ఉభయ విభూతులు పద్మావతీ దేవి ఆనందముకొరకే స్వామి ఏర్పరచెనని స్పష్టపడుచున్నది.

ఆర్ద్రావరాధ శత నిర్భర రాక్షసీనాం
దత్వా భయం హనుమతః
పరి రక్షయంత్యా
లఘ్వీ యయాహి కృపయా జని
రామగోష్ఠీ
శ్రీవేంకటేశ మహిషీం శ్రియ
మాశ్రయామః.

అత్యంత నూతనములైన వందలాది అపరాధములను తనపట్ల నిండుగా చేసిన లంకలోని రాక్షస స్త్రీలను హనుమంతుని బారి నుండి సీతాదేవి పరమకృపతో రక్షించుటచే శ్రీరాముని గోష్ఠీ తక్కువగా చేయబడినది. అట్టి సీతాదేవి మారు రూపము, శ్రీవేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషియగు పద్మావతీ దేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

ఈ శ్లోకమునకు పరాశరభట్టరు రచించిన శ్రీగుణరత్న కోశములోని ''మాతః మైథిలి! రాక్షసీస్త్వయి తదైవార్ద్రా పరాధాస్త్వయా రక్షంత్యా పవనాత్మజాత్ లఘుతరా రామస్య గోష్ఠీకృతా, కాకం తంచ విభీషణం శరణ మిత్యుక్తి క్షమౌ రక్షితః'' అను శ్లోక రత్నము మూలము. అందలి భావమే కాక శబ్దములును యథాతథముగ అనువదింప బడుట గమనింపతగినది. ఇందు పద్మావతీ దేవియొక్క క్షమా పరాకాష్ఠ రామాయణ వృత్తాంతమూలమని వర్ణింపబడు చున్నది. సీతాదేవియు లక్ష్మీస్వరూపిణి యగుటచే, ఆమె క్షమాగుణములను వర్ణించుటవలన తదాత్మకయగు పద్మావతీదేవి క్షమ వర్ణించి నట్లేయగును. ఇట్టి వివరణమును తరువాతి శ్లోకమునను గ్రహింపతగును.

సీతాదేవిని లంకలో అశోక వనమున బంధించియుంచిన రావణుడు ఆమెను భయపెట్టి, బాధించియైనను తన వశమునకు వచ్చునట్లు చేయుడని కొంతమంది రాక్షస స్త్రీలను నియమించెను. వారును సీతాదేవిని పలు విధములుగా బాధించుచుండిరి. హనుమానుడు లంకలో ప్రవేశించినపుడు ఈ విషయమును ప్రత్యక్షముగా చూచెను. రావణ వధానంతరము రాముని ఆజ్ఞపై ఆ శుభవార్తను సీతాదేవికి హనుమానుడు తెలుప వచ్చినప్పుడు కూడ వారు సీతాదేవిని బాధించుచునే యుండిరి. శ్లోకములోని 'ఆర్ద్ర' శబ్ద ప్రయోగము తత్ క్షణములోకూడ రాక్షస స్త్రీలు సీతాదేవిని బాధించుటను సూచించును. అంతవరకును ఎట్లో సహించిన హనుమంతుడు ఇక సహింపలేక, సీతాదేవి వద్దకు వచ్చి ''అమ్మా! నీవు సరే అనుము. నిన్ను ఇన్ని విధములుగా ఇంతకాలము పీడించిన వీరికి తగిన శాస్తిని చేసెదను'' అని పల్కెను. అపుడు జగన్మాతయగు సీతాదేవి అతనిని మందలించుచు ''కార్యం కరుణ మార్యేణ, నకశ్చిత్ నాపరాధ్యతి'' ఓయీ! నీవు ఆర్యుడవు వీరిపై దయ చూపుము. ఈ లోకమున తప్పుచేయని వారెవ్వరు ఉన్నారు? అని అతనిని సమాధాన పరచెను. ఇట్లు చివరి క్షణమువరకు తనను బాధించుటయే కాక, ఇసుమంతయు పశ్చాత్తాపమును పొందక, తనను శరణువేడని రాక్షస స్త్రీలను ఎంత మందినో క్షమించిన

సీతాదేవి క్షమ, కాకాసురుడు, విభీషణుడు అను ఇద్దరు ముగ్గురును మాత్రము క్షమించిన శ్రీరాముని క్షమకంటె గొప్పది కదా! అని తాత్పర్యము. సీత క్షమ శ్రీరాముని క్షమవలె గొప్పది అని పలుకక రాముని గోష్ఠి సీతాదేవి గోష్ఠిచే చిన్నదిగా చేయబడినదనుట ఉక్తి చమత్కారము. సీతాదేవి పలువురు రాక్షస స్త్రీలను రక్షింపగా, రాముడు మాత్రము కాకాసురుడు, విభీషణుడను ఇద్దరు ముగ్గురను మాత్రమే కదా రక్షించెను. కావున సంఖ్యా దృష్టిలో కూడ రాముని గోష్ఠి చిన్నదియే అను స్వారస్యమును ఇచటి ''రామగోష్ఠీయయా లఘ్వీ అజని'' అను ప్రయోగము వలన ధ్వనించుచున్నది.

''త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః''అని కాకము, ''త్యక్త్వా పుత్రాంశ్చ దారాంశ్చ తమేవ శరణం గతః'' అని విభీషణుడును శ్రీరాముని శరణువేడినట్లు వారిని స్వామి కాపాడినట్లు రామాయణమున కలదు. ఇట్లు శరణమని పలుకక, రావణ వధానంతరమును హింసించు రాక్షస స్త్రీలను క్షమించిన సీతాదేవి క్షమాగుణము స్వామి క్షమ కంటె గొప్పదే కదా! అంతియేకాక, పురుషుడైన స్వామి క్షమలో కించిత్తు కాఠిన్యము ఉండిన ఉండ వచ్చును. కాని సహజముగా స్త్రీయు, అంతకు మించి జగన్మాతయు అగు పద్మావతీదేవి క్షమ అంత కంటె గొప్పదిగా నుండుట తగినదే. ఔపచారిక మాతృత్వము కంటె స్వాభావికమైన మాతృత్వము ఉత్కృష్టము కదా!

పూర్ణాగసి శ్రయణ ఉన్ముఖ
చేతనే స్మిన్
ఈశే పి కోప కలుషే
కిమిదం? విదోషః
కోపేత్యుదారవచనైః పరిరక్షయంతీం
శ్రీవేంకటేశ మహిషీం శ్రియ
మాశ్రయామః.

సంపూర్ణముగా పాపములను చేసిన ఈ చేతనుడు (జీవుడు) ఆశ్రయణమునకు సముఖుడైనపుడు, భగవానుడు పూర్వము ఆ జీవుడు చేసిన పాపములకు కోపించినవాడై, మనస్సున కాలుష్యమును పొందగా, వాత్సల్య రూపిణియగు పద్మావతీదేవి-- ''స్వామీ! ఇది ఏమి? దోషములేని వాడెవ్వడు?'' అను గొప్పవైన అనునయ వచనములను పల్కి, స్వామి కోపమును ఉపశమింపజేసి, జీవుని రక్షించును. అట్టి, లక్ష్మీ స్వరూపిణియగు శ్రీవేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషి పద్మావతీదేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

ఈ శ్లోకమునందు పద్మావతీదేవి యొక్క పురుషాకార వైభవం ప్రస్తుతింప బడినది. శ్రీ పరాశరభట్టారకుల ''పితేవ త్వత్ప్రేయాన్ జనని! పరిపూర్ణాగసి జనే హితస్రోతో వృత్త్యా భవతి చ కదాచిత్ కలుషధీః కిమేతత్? నిర్దోషక ఇహజగతీతిత్వ ముచితైః ఉపాయైర్విస్మార్యస్వజనయసి'' అను శ్రీగుణ రత్నకోశ శ్లోకము దీనికి మూలము.

శ్రీ మన్నారాయణత్వ ప్రయుక్తమైన స్వాభావిక సంబంధము భగవానునకు సకల చేతనులతో ఉండగా స్వామిని ఆశ్రయించు నపుడు పద్మావతీదేవియొక్క పురుష కారావశ్యకత ఏమి? అను ప్రశ్నకు ప్రస్తుత శ్లోకము తగిన సమాధానము. సకల జగత్తును స్వామి ''భూతానా మవ్యయ పితా'' అనునట్లు తండ్రి కాగా, పద్మావతీదేవి జగన్మాత. లోకమున తండ్రి హితవరుడుగా తల్లి ప్రియవరురాలుగా నుండుట సహజము. తల్లి తన సంతానము కష్టపడుటను చూచి సహింపలేదు. భగవానుడు సర్వభూత సుహృత్తే అయినను, జీవుడు జేయు నిరంతరము లైన, ఘోరములైన అపచారములకు కోపించి, ''క్షపామి'' అని, ''నక్షమామి'' అని శిక్షింప నెంచును. స్వామి ఇట్లు తలచుట హితత్వ ప్రయుక్తమగుటచే దోషము కాదు. అపుడు స్వామి కోపమును ఉపశమింపచేయుటకు పద్మావతీదేవి యొక్క పురుషకారము ఆవశ్యము అపేక్షితము.

భగవానుడు చేతనునిపై కోపించి నపుడు పద్మావతీదేవి స్వామిని చూచి ''ఈ కోపమునకు ఏమి కారణము'' అని ప్రశ్నించును. అపుడు స్వామి-- ''ఇట్లు నన్ను అడిగి తెలిసికొనవలయునా? ఇంతకాలముగా ఇతడు చేసిన అపరాధములను నీవు ఎరుగవా? ఏమి?'' అని బదులు పల్కును. అపుడు దేవి సైకతాన్నమునందు (ఇసుకతో చేసిన అన్నములో రాళ్లను ఏరు వారుందురా? ఇతని అపరాధములను చూచి మీరుట్లు కోపించి, శిక్షింప నెంచినచో ఇతనికి వేరు గతి కలదా? ఇతనికి మీకును మధ్యగల సంబంధ విశేషమును చూచినను అవి విడువ వీలు కానిది కదా! మీ సొత్తు అయిన ఇతనిని పొందుట మీకు లాభము కదా! ''ఎదిర్ శూళల్ పుక్కు''అనునట్లు పలు విధముల జీవులను రక్షింప ప్రయత్నించు మీకు నేను చెప్ప వలయునా? రక్షణమును అపేక్షించి వచ్చిన ఇతనిని రక్షింపకున్నచో నీ సర్వ రక్షకత్వము నిలచునా?'' -- అని పల్కును. అందులకు స్వామి ''అనాది కాలముగా నా ఆజ్ఞను అతిక్రమించి, నా కోపమునకు గురి అయిన ఇతని తప్పలకు తగినట్లు దండింపక, అతనిని క్షమించి, రక్షించినచో శాస్త్ర మర్యాద అనగా తప్పు చేసిన వానిని శిక్షించెదనను క్రమము భగ్నమగును కదా!'' అని బదులు పల్కును. అపుడు పద్మావతీదేవి ''ఇతనిని క్షమించి, రక్షింపక, అపరాధములకు తగినట్లు శిక్షించినచో మీకరుణ మొదలగు గుణములు జీవించునా? ఇతనిని క్షమించిననే అవి నిలచును'' అనును. ఈ మాటలను వినిన స్వామి ''ఇతనిని దండింపక, విడచిన శాస్త్ర మర్యాద నశించును. దండించినచో కరుణాది గుణములు నిలువవు. ఇపుడు ఏమి చేయ గలము?'' అని తడబాటు పడును. అపుడు పద్మావతీదేవి-- ''స్వామీ! శాస్త్ర మర్యాద చెడకుండ, మీ కరుణాది గుణములు వ్యర్థములు కాకుండ నుండునట్టి ఉపాయమును తెలిపెదను, వినుడు. అంతు లేని

పాపములను చేయుచు, మిమ్ము ఆశ్రయింపని వానిని దండింపుడు. పశ్చాత్తాపమును పొంది, నీవట్ల అభిముఖ్యమును చూపు వారి విషయమున మీ కరుణాది గుణములను ప్రదర్శింపుడు. ఇట్లయిన ఉభయ తారకముగా నుండును'' అని ఉపాయమును పల్కును. అపుడు స్వామి ఆమె మాటలను అంగీకరించి ఆశ్రయణోన్ముఖు డైన చేతనుని రక్షించును. ఇది అంతయు పద్మావతీదేవియొక్క ఉపదేశ ప్రభావమే కదా!

ఒకచో, నిరంకుశ స్వతంత్రుడగు భగవానుడు ఆ మాటలను కూడ లక్ష్యపెట్టక- ''ఇట్లు పల్కుట నీకు అలవాటే కదా!''అని పలుకవచ్చును. అపుడు దివ్యసూరులు పల్కిన రీతిలో స్వామిని పద్మావతీదేవి తన సౌందర్య లావణ్యాదులతో, భ్రూనేత్ర విక్షేపాదులతో మైమరపించి, తన వశము చేసికొని, తన మాటను జవదాటకుండ చేయును. ఈ అంశమును శ్రీ పిళ్లైలోకాచార్యులవారు ''ఉపదేశత్తాలే మీళాద పోదు చేతననై అరుళాలే తిరుత్తుమ్, ఈశ్వరనై అళకాలే తిరుత్తుల్'' అని శ్రీవచన భూషణమను గ్రంథమున పల్కిరి. ప్రస్తుత శ్లోకమున తన సౌందర్యాదులతో వశీకరించుకొనుననుట శబ్దతః ప్రస్తుతింపబడ కున్నను అర్థ స్వారస్యమునుబట్టి అన్వయించుటలో విప్రతిపత్తిలేదు కదా!

వానాచలాఖ్య యతివర్య
మపేక్ష్య దోషైః
జుష్టం గుణైర్విరహితం
పరమాణు మాత్రైః
మాంచాతి వత్సల తయా
భృశ మాద్రియంతీం
శ్రీ వేంకటేశ మహిషీం
శ్రియమా శ్రయామః.

వానచలయతీశ్వరులను చూచి, సకల దోషములను కల్గినవాడను, పరమాణు మాత్రములైన సద్గుణములను అయినను లేని వాడను అగునన్ను గొప్ప వాత్సల్యముతో ఆదరించునది, లక్ష్మీస్వరూపిణి, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పట్టమహిషియు అగు పద్మావతీ దేవిని ఆశ్రయించుచున్నాము.

ప్రస్తుత స్తోత్రకర్త ప్రాయశః వానాచలయతీశ్వరుల శిష్యులై యుండుటచే, తమ ఆచార్య సంబంధమునుబట్టి పద్మావతీ దేవి తమను ఆదరించి, రక్షించెనని పల్కిరని అనదగును. ఇట్లు పల్కుట సదాచార్య సమ్మతము. శ్రీయామునులు స్తోత్ర రత్నము చివరలో ''పితా మహం నాథమునిం విలోక్య ప్రసీద మద్వృత్త మచింతయిత్వా'' అని పల్కిరి. అట్టి క్రమమును పలువురు ఆచార్యులు అనుసరించిరి. శ్రీ వాధూల వీరరాఘవాచార్యులవారు (అణ్ణావప్పంగార్) తాము రచించిన ''శ్రీరామానుజాతి మానుషస్తవ'' మను స్తోత్రములో చివర (ఇంతవరకు అముద్రితము) ''త్వత్పాద భక్తి భరితానమలాన్ గురూనె మే. సామ్యోప యంత్యయ మిమం ప్రవణం త్వదం ఘ్రౌ, త్వద్భాగి నేయ మపి దాశరథిం విలోక్య రామానుజార్య మయినిత్య మిహప్రసీద'' అని ప్రార్థించిరి. ప్రస్తుత శ్లోకమున ఆక్రమమే అనుసరింపబడినది.

లక్ష్మీదేవికి అసాధారణ నామము శ్రీ అనునది. ఈ నామమునకు పెద్దలు ఆరు విధములైన వ్యుత్పత్తులను చూపిరి. ఇవి వరుసగా--

1. ''శ్రయతే పరం భగవంతం ఇతి శ్రీః''

-- భగవానుని ఆశ్రయించునది కావున శ్రీ.

2. ''శ్రీయతే ఇతి శ్రీః'' -- అందరిచే ఆశ్రయింపబడునది కావున శ్రీ.

3. ''శృణోతి ఇతిశ్రీః'' -- ఆశ్రితుల ప్రార్థనను వినుచున్నది కావున శ్రీ.

4. ''శ్రావయతి ఇతి శ్రీః'' -- ఆశ్రితుల ప్రార్థనలను స్వామికి వినిపించుచున్నది కావున శ్రీ.

5. ''శృణాతి దోషాన్ ఇతి శ్రీః'' - ఆశ్రితుల దోషములను పోగొట్టుచున్నది కావున శ్రీ.

6. ''శ్రీణాతి గుణైః ఇతి శ్రీః -- తన సద్గుణములతో సర్వత్ర వ్యాపించునది కావున శ్రీ.

పై వ్యుత్పత్తులలో మొదటి రెండును ఈ స్తోత్రములోని మొదటి శ్లోకమున ప్రతిపాదింపబడుటను గూర్చి ఆ శ్లోక వ్యాఖ్యలో వివరింపబడినది. ఆశ్రితుల మాటలను వినునది, వారి ప్రార్థనలను స్వామికి వినిపించునది అను రెండు వ్యుత్పత్తులు ''పూర్ణాగసి''అను 10 వ శ్లోకమున తెలుపబడినదని చెప్పవచ్చును. అట్లే ఆశ్రితుల దోషములను పోగొట్టును అను అయిదవ వ్యుత్పత్తి వాత్సల్య గుణమును వివరించునది కావున ''వాత్సల్యశీతల'' ఇత్యాది 5 వ శ్లోకములో, ఈ స్తోత్రములోని చివరిదగు ప్రకృత శ్లోకములో సూచింపబడినది. గుణములతో అంతట వ్యాపించునది అను చివరి వ్యుత్పత్తి ''యద్వైభవం నమాతుమలమాత్మ విదాదిదేవః'' అను రెండవ శ్లోకమున చూపబడినది. ఇట్లు ఈ విధముగా ఈ స్తోత్రము శ్రీపదార్థ ప్రతిపాదక మనదగినవై యున్నది. శ్రీయామునుల చతుఃశ్లోకి, కూరేశుల శ్రీస్తవము, పరాశర భట్టర్ కృతమగు శ్రీగుణ రత్న కోశము, శ్రీదేశిక విరచితమైన శ్రీస్తుతియు ద్వయమంత్రములోని శ్రీమత్ పదార్థమును వివరించుచున్నవని పూర్వాచార్యుల అభిప్రాయము. ఆ విధముగానే ప్రకృత స్తోత్రమును గూర్చి చెప్పవచ్చును.

ఇట్టి అప్రమేయ వైభవమున కల ఈ స్తుతియందు ఇంకను పలు విశేషార్థము లున్నవి. ఈ స్తోత్రము మంగళా శాసన స్తోత్రము రెండును తాళపత్ర ప్రతిలో ఒక దాని వెంట వేరొకటి (ముందు ప్రపత్తి) ఉండుటచే ఇవి రెండును ఏక కర్తృకములుగా భావింపవీలున్నది.